

РЕЦЕНЗІЯ

професора кафедри терапевтичної стоматології доктора медичних наук, доцента Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького Фурдичко Анастасії Іванівни на дисертаційну роботу Якимовича Данила Володимировича "Особливості будови пришийкових ділянок постійних зубів різних груп", подану до Разової спеціалізованої Вченої ради ДФ 35.600.110 при Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького МОЗ України на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 221 «Стоматологія»

Актуальність обраної теми дисертації

Сьогодні стоматологічна патологія вражає 60-80% населення, сягаючи в ендемічних регіонах 95-99%. До найбільш поширених її форм належать пришийкові ураження зубів, які характеризується значною різноманітністю та мають виражену тенденцію до зростання.

Найчастішою пришийковою патологією є карієс, а також некаріозні ураження – клиноподібні дефекти, ерозії тощо. Причини їх виникнення, способи профілактики та лікування привертають увагу різних дослідників.

Однією з основних передумов удосконалення існуючих та розробки нових методів діагностики, профілактики та корекції патології твердих тканин зубів, в тому числі і пришийкової локалізації, є розуміння причин та механізмів їх розвитку, що можливе лише за умови досконалого і глибокого знання особливостей і варіантів будови, мінерального складу, а також якісних та кількісних характеристик емалі, дентину та цементу. Саме тому їх вивчення залишається сьогодні предметом інтенсивних досліджень, а виконана Якимовичем Д.В. робота, присвячена з'ясуванню особливостей топографії емалі, дентину та цементу у пришийковій ділянці постійних зубів різних груп та дослідженню їх якості і мінерального складу є актуальною і цікавою як з теоретичної, так і з практичної точок зору.

Зв'язок теми дисертації з державними чи галузевими науковими програмами

Дисертація виконана у відповідності з планом наукових досліджень Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького і є частиною науково-дослідної теми кафедри нормальної анатомії і кафедри оперативної хірургії з топографічною анатомією Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького “Морфофункціональні особливості органів у пре- та постнатальному періодах онтогенезу, при впливі опіоїдів, харчових добавок, реконструктивних операціях та ожирінні” (номер державної реєстрації 0120U002129). Автор рецензованої роботи є співвиконавцем даної теми.

Наукова новизна результатів дослідження

Наукова новизна роботи полягає в тому, що автором на підставі проведеного комплексного клінічного, морфологічного та хімічного дослідження встановлено особливості будови пришийкової ділянки сформованих постійних зубів різних груп, а також якісні та кількісні показники емалі, дентину та цементу у пришийковій ділянці.

На підставі даних, отриманих в результаті огляду пацієнтів автором досліджено частоту пришийкових уражень постійних зубів різних груп чоловіків та жінок зрілого віку та проведено її порівняння для зубів різних груп.

Вперше проведено комплексне дослідження топографічних особливостей пришийкової ділянки постійних різців, ікол, премолярів та молярів на макро- та ультраструктурному рівнях та визначено можливі варіанти співвідношення емалі, дентину і цементу, найбільш характерні для різних поверхонь різних зубів.

На підставі результатів проведеного спектрального аналізу вперше комплексно досліджено вміст семи мінеральних елементів у складі емалі, дентину та цементу постійних зубів та проведено їх порівняння.

Вперше детально досліджено та з'ясовано особливості щільності емалі, дентину та цементу пришийкової ділянки постійних зубів різних груп та різної

локалізації за даними радіовізіографічного обстеження і, на підставі отриманих результатів, встановлено закономірності їх співвідношення.

Практичне значення результатів дослідження

Результати проведеного дослідження дають змогу встановити та проаналізувати особливості будови та топографії, характерні для пришийкової ділянки постійних зубів різних груп осіб зрілого віку, що дозволить прогнозувати ймовірність розвитку їх патології, зокрема – різних видів пришийкових уражень.

Результати проведеного дослідження, що засвідчують виражену варіабельність будови пришийкової ділянки зубів різних груп, можуть знайти застосування в судово-медичній практиці, при проведенні криміналістичної експертизи, а також для ідентифікації особи.

Отримані в результаті проведеного дослідження дані можуть бути використані для написання монографій, навчальних посібників, підручників, атласів та довідників з терапевтичної стоматології, нормальної анатомії, променевої діагностики, гістології, цитології та ембріології тощо.

Результати, які автор отримав у процесі виконання дисертаційного дослідження, впроваджені в навчальний процес та наукову роботу стоматологічних та морфологічних кафедр ряду вищих медичних навчальних закладів України.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна

Обґрунтованість наукових положень, висновків та практичних рекомендацій, викладених у дисертації обумовлені правильно обраними науково-методичними підходами до вирішення поставленої мети і завдань, достатнім об'ємом матеріалу, застосуванням адекватних клінічних, морфологічних, променевих та хімічних методів дослідження.

Для отримання достовірних результатів було обстежено 200 осіб зрілого віку (100 чоловіків та 100 жінок); досліджено 320 постійних зубів верхньої та нижньої щелеп (по 10 зубів 11-18, 21-28, 31-38 та 41-48), видалених за клінічними

показами та 40 їх поздовжніх шліфів; опрацьовано рентгенограми 280 інтактних постійних зубів (n=10 для 11-17, 21-27, 31-37 та 41-47 зубів).

В процесі виконання роботи автором використано клінічні, морфологічні, хімічні, променеві та морфометричні методи досліджень, а також метод статистичного аналізу, які дозволили об'єктивізувати отримані результати.

Робота ілюстрована 25 таблицями та 63 рисунками. Ілюстративний супровід текстового матеріалу є цілком достатнім. Подані в роботі таблиці та рисунки повністю відображають обсяг проведених досліджень та є достатньо інформативними.

Аналіз та узагальнення результатів дослідження проведено із використанням достатньої кількості літературних джерел.

Достовірність проведених досліджень забезпечено високим рівнем науково-інформаційного супроводу та відповідною статистичною обробкою кількісних величин.

Повнота викладу основних результатів дисертації в опублікованих працях

Основні результати, наукові положення і висновки дисертації опубліковані у 13 наукових працях, з яких 9 статей у фахових виданнях, рекомендованих для публікації результатів дисертаційних робіт та 4 тези у матеріалах конференцій.

Основні положення дисертації оприлюднено на: The 9th International scientific and practical conference “Science, innovations and education: problems and prospects” (Tokyo, Japan April 6-8, 2022), The 7th International scientific and practical conference “Science and innovation of modern world” (London, United Kingdom. March 23-25, 2023), сьомій всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Теорія та практика сучасної морфології» (Дніпро, Україна, листопад 1-3. 2023).

Оцінка структури дисертації

Дисертаційна робота оформлена згідно з існуючими вимогами, має традиційну структуру, складається із анотації українською та англійською

мовами, списку публікацій автора за темою дослідження, вступу, огляду літератури, опису матеріалів та методів дослідження, 4 розділів власних досліджень, розділу аналізу та узагальнення, висновків, практичних рекомендацій, списку використаних джерел та додатків.

Дисертація викладена українською мовою на 205 сторінках друкованого тексту, з них 141 сторінка основного тексту.

Список використаної літератури, викладений на 27 сторінках, містить 228 джерел, з них 120 – кирилицею і 108 – латиницею.

Достовірність отриманих автором результатів роботи визначається достатнім об'ємом проведених досліджень та правильним вибором методології. В ході виконання роботи використано широкий комплекс сучасних адекватних методів дослідження, що дозволило отримати об'єктивні результати.

За темою дисертації опубліковано 13 наукових праць, в тому числі 9 статей у фахових наукових виданнях, рекомендованих МОН України; 4 тези – у матеріалах конференцій.

В анотації, відповідно до нових вимог МОН України, подано найважливіші результати дослідження та підкреслено їхню новизну.

Вступ містить всі складові, рекомендовані МОН України, включаючи обґрунтування актуальності проблеми дисертації; зазначення зв'язку роботи з науковими програмами, темами; формулювання мети та завдань дослідження; визначення об'єкту, предмету і перелік використаних методів дослідження; відображення наукової новизни отриманих результатів та їх теоретичного та практичного значення; зазначення особистого внеску здобувача; перелік наукових форумів, де були апробовані основні положення роботи; надання відомостей щодо публікацій дисертанта за матеріалами дисертації.

У першому розділі роботи автор здійснює детальний огляд літератури, аналізує стан проблеми в Україні та в світі, посилаючись на вітчизняні та закордонні літературні джерела, що підтверджує важливість проведення даного дослідження, визначає проблемні питання та окреслює основні напрями їх подальшого вирішення.

У другому розділі автором подано необхідну інформацію щодо використаного в роботі матеріалу та описано алгоритм проведення досліджень відповідно до обраних методик.

Використані в роботі клінічні, морфологічні, хімічні та променеві методи, а також проведений статистичний аналіз дозволяють у повному обсязі розв'язати поставлені у роботі завдання.

Третій, четвертий, п'ятий і шостий розділи становлять основну частину роботи та відображають результати власних досліджень, виконаних автором.

В третьому розділі на підставі даних огляду пацієнтів автором проведено детальний аналіз частоти виявлення різних форм пришийкової патології постійних зубів різних груп та їх порівняння у чоловіків та жінок зрілого віку.

Четвертий розділ роботи присвячений вивченню особливостей топографії пришийкової ділянки постійних зубів різних груп та аналізу частоти маніфестації варіантів співвідношення емалі, дентину і цементу у пришийковій ділянці різців, ікол, премолярів та молярів. Автор подає результати вивчення інтактних постійних зубів, що були видалені за клінічними показами, а також їх щілів та електронних сканограм та доказово демонструє наявність різних варіантів емалево-цементного з'єднання, що можуть в різних комбінаціях бути наявними на різних поверхнях досліджуваних зубів.

В п'ятому розділі роботи проаналізовано вміст мінеральних елементів (чотирьох макро- та трьох мікроелементів) в твердих тканинах постійних зубів та проведено порівняння мінерального складу емалі, дентину та цементу за результатами проведеного атомно-абсорбційного, атомно-емісійного спектрального аналізу, та спектрофотометричного методу дослідження.

Шостий розділ містить результати проведеного автором аналізу щільності емалі, дентину та цементу в пришийковій ділянці сформованих постійних зубів різних груп (різців, ікол, премолярів та молярів) та різної локалізації (по квадрантах).

В кінці кожного розділу власних досліджень автор подає висновки і перелік наукових праць, в яких висвітлено подані у даному розділі матеріали.

В цьому розділі автором детально проаналізовано отримані результати дослідження, проведено їх порівняння з даними інших авторів, праці яких присвячені вивченню особливостей будови та мінерального складу твердих тканин зубів, проблемам їх патології, її ранньої діагностики, профілактики та лікування.

Дев'ять висновків, сформульованих автором, логічно впливають з одержаних результатів, науково обґрунтовані, відповідають меті та завданням дослідження, побудовані за змістом дисертації.

Чотири рекомендації щодо науково-практичного використання одержаних результатів підкреслюють практичне значення та цінність роботи.

Бібліографічний опис містить 228 літературних джерел (120 – кирилицею і 108 – латиницею).

Зауваження та побажання до дисертаційної роботи

В цілому дисертаційну роботу Якимовича Д.В. можна оцінити позитивно, як завершене, самостійно виконане автором дослідження. Проте є кілька зауважень:

- 1 В тексті роботи трапляються технічні та друкарські помилки
- 2 Підписи до окремих рисунків перенесені на іншу сторінку.
- 3 Серед літературних джерел є роботи, опубліковані більше, ніж 10 років тому – їх можна було не включати, оскільки вони не несуть унікальної інформації

Окрім того, в порядку дискусії хотілося б почути відповіді на наступні запитання:

1. Чи зустрічали Ви в науковій літературі описи топографії пришийкової ділянки зубів? Чим Ваші результати відрізняються від літературних даних?
2. Чому, на Вашу думку, щільність твердих тканин зубів різних груп є різною і асиметричною? Як це може бути пов'язано з розвитком пришийкової патології?

3. Чи корелюють між собою показники щільності твердих тканин зубів та показники вмісту в них якихось мінеральних елементів?

Вказані зауваження не носять принципового характеру і не знижують загальної позитивної оцінки роботи.

ВИСНОВОК

Дисертаційна робота Якимовича Данила Володимировича на тему «Особливості будови пришийкових ділянок постійних зубів різних груп» є самостійним, завершеним науковим дослідженням, яке містить нове вирішення актуального науково-практичного завдання щодо з'ясування особливостей топографії твердих тканин постійних зубів різних груп у пришийковій ділянці та дослідження їх якості і мінерального складу.

Отримані результати мають як фундаментальне теоретичне, так і практичне значення і, таким чином, дисертаційна робота Якимовича Данила Володимировича на тему «Особливості будови пришийкових ділянок постійних зубів різних груп» заслуговує на загальну позитивну рецензійну оцінку.

Основні наукові результати дисертаційного дослідження висвітлені в достатній кількості наукових публікацій, які повністю розкривають зміст дисертації.

Дисертаційна робота здобувача Якимовича Данила Володимировича «Особливості будови пришийкових ділянок постійних зубів різних груп» за актуальністю обраної теми, методиками виконання, науковою новизною та практичним значенням отриманих результатів повністю відповідає вимогам п.6 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року, №44, актуальним вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом №40 Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. (в редакції від 12.07.2019 р.).

Дисертант Якимович Д. В. має необхідний рівень наукової кваліфікації і заслуговує присудження ступеня доктора філософії з галузі 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 221 «Стоматологія».

Рецензент

професор кафедри терапевтичної стоматології

ЛНМУ імені Данила Галицького

доктор медичних наук, доцент

Анастасія ФУРДИЧКО

ЗАСВІДЧУЮ
ВЧЕНИЙ СЕКРЕТАР
Львівського національного
медичного університету
імені Данила Галицького

